

У већини развијених земаља у последње време побеђују партије оријентације десно од центра, денунцирајући током изборних кампања "превише државе" у друштву и привреди. То је донекле изненађујуће, имајући у виду да за време економске кризе обично партије леве оријентације воде главну реч. Иако економска криза има системски карактер и јасно показује да држава не сме да занемари своју регулаторну, надзорну и социјалну функцију, видимо да "превише државе" такође може представљати проблем и изазвати негативну реакцију грађана и привредника. Укратко, суштинска питања о оптималној величини и улози државе у савременом друштву нису затворена и дебата се наставља. Ова питања су нарочито важна за Србију у којој права дебата о улози државе није ни почела и где се визија и одговори мењају од случаја до случаја.

До нарочито великог заокрета у економској политици је дошло у Великој Британији где је премијер Камерун заиграо на врло ризичну карту, надајући се наиме да ће терен који убрзано напушта држава бити попуњен приватним инвестицијама.

Иако се у први мах чинило да је на велика врата дошло време свеprisутне државе и да је јака држава једини бедем против урушавања финасијског система и рецесије, прво упозорење се јавило у пролеће ове године. "Криза јавног дуга" је показала колико је "свемоћна" држава у ствари рањива и да се у неким случајевима налази у канџама тржишта, иако је веровала да је њиме потпуно загосподарила. У циљу задржавања кредитног рејтинга AAA, све најјаче европске земље су започеле политику буџетске штедње и "мале владе", а на таласу критике претерано нарасле државе десница је добила изборе у Шведској, Великој Британији, па и у САД. До нарочито великог заокрета у економској политици је дошло у Великој Британији где је премијер Камерун заиграо на врло ризичну карту, надајући се наиме да ће терен који убрзано напушта држава бити попуњен приватним инвестицијама.

Прво важно теоријско и практично питање је оптималан *обим државе* у друштвеном животу. Из искуства знамо да сама висина јавне потрошње државе није пресудна за економски раст и запосленост: сличан друштвени производ има једна Шведска где је држава изузетно присутна у свим сферама живота и један Нови Зеланд, где је њена улога симболична. Међутим, висина јавног дуга јесте кључна одредница и тамо где он

пређе 90% друштвеног производа држава се буквално урушава. Зато у Србији тренутно нема важније расправе од оне о начину управљања јавним дугом и реформи јавних финансија. Свака експанзивна буџетска политика, реституција и одмрзавање плата били би суицидарни, уколико им не претходе реформа администрације, пореска и пензиона реформа.

Можда је решење у "организованом друштву", као што предлаже Филип Блонд из утицајног британског института *РесПублица*, у којем удружења грађана преузимају већу одговорност у кључним друштвеним сферама

Друго важно питање је *улога државе* у савременом друштву. Либерална држава је нокаутирана системском економском кризом, али се исто може рећи и за државу благостања које је постала неодржива у XXI веку. Можда је решење у "организованом друштву", као што предлаже Филип Блонд из утицајног британског института *РесПублица*

, у којем удружења грађана преузимају већу одговорност у кључним друштвеним сферама. У Србији је питање улоге државе посебно нејасно. Узмемо само пример из света финансија: држава је пререгулисала тржиште финансијских услуга, а истовремено ништа није учинила да сачува домаћи (приватни или државни) капитал у банкама и лизинг кућама. На овај начин истовремено имамо и скупље финансијске услуге и већу изложеност овог сектора екстерним шоковима.

Ипак, најбољи пример конфузије државне политике је случај Телекома. Пре свега, поставља се питање да ли Влада уопште има мандат да продаје предузећа која се баве пословима од јавног интереса. Приватизација је подржана јасним консензусом, али она би требало да се односи само на државни и друштвени капитал, док о предузећима са јавним ингеренцијама никаква јавна ни политичка дебата није вођена. Постоје државе у којима преовладава мишљење да само државни капитал може да осигура обављање послова од јавног интереса, попут Француске, док се у другим сматра да ту улогу потпуно успешно могу да обављају и приватни актери (на пр. у Великој Британији). Србија би, гледајући своју правну традицију и неразвијеност државне регулативе, требало радије да следи прву групу земаља, па би онда видела да је на пр. учешће француске државе у France Télécom-у 26,7% чиме она задржава кључну улогу у управљању овим предузећем. Иначе, сва јавна предузећа би требало коопоратизовати и професионализовати, без обзира на модел који ће (ваљда једног дана) бити одабран.

Пише: Никола Јовановић
петак, 19 новембар 2010 13:30

Сва јавна предузећа би требало коопоратизовати и професионализовати, без обзира на модел који ће бити одабран.

Уколико је одлука да се потпуно приватизује Телеком дефинитивна, две ствари ипак треба урадити. Прво, држава мора да задржи златну акцију. Друго, средства добијена од продаје би требало уложити у развој домаћег финансијског система (ионако у наредној години предстоји докапитализација банака), а никако у путну мрежу као што се може чути с времена на време.